

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Pace Civili Inter Imperii Ordines Religione Dissidentes Perpetuo Conservanda Libri Duo

Conring, Hermann

Francofurti ; Lipsiae ; Wittebergae, 1680

Caput VI. Ostenditur porro iniquitas Declarationis Pontificiae etiam ex eo, quod pridem fuisset jam extinctum jus Papale omne in illa, quae Pacis utroq[ue] pacto Evangelicis concessa sunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9585

universi orbis summis potestatibus. Quod Innocentius itaque unus neget, id quod omnes agnoscunt, id profecto haud vacat eximiâ injuriâ. Præsertim cum Friderici III Cæsaris Legatis responderit quondam Pius II Papa: *morem esse Apostolica Sedis eum Regem appellare qui Regnum teneret*: ceu legitur in commentariis illius l. 2. Quid; quod hodie Christina ab ipso Alexandro VII omnique Romana Curia Svecorum Regina salutetur, non mutato regnandi jure? Nisi fortè ab Alexandro id mutatum sit; cuius nulla ipsi facultas, nullum jus competit.

CAPUT VI.

Ostenditur porro iniquitas declarationis Pontificiæ, etiam ex eo, quod pridem fuisset jam extinctum jus Papale omne in illa, quæ Pacis utroque pacto Evangelicis concessa sunt.

Proxime multas injurias quibus scætet Declaratio, magis in communi tamen, persecuti sumus: consequens nunc est, ut magis speciatim non Nihil Declarationis illius iniquitatem oculis cunctorum exponamus. Id omne autem clarissimum fiet si demonstremus, Papæ non competiisse facultatem, de his quæ Pacis utroque Pacto Evangelicis concessa sunt, protestandi aut illa irrita reddendi.

ita

Ita sane patebit, summe iniquam Declarationē esse.

Ut autem etiam hoc à nobis ordine fiat, *Primum* docebimus, Papam tempore conditæ Pacis non habuisse aliquid juris in illa, de quibus conqueritur, & Germanicæ reipublicæ competiisse eminentem ac summam potestatem de iis ipsis ex usu publico constituendi. *Deinde* ostendemus, quædam eorum sibi Papam nulla æqui specie arrogare. Et verò *Præ* si verum est, utique facta est Pax ab iis quos penes liberum paciscendi arbitrium fuit: ac proinde non competiit Papæ facultas illam rescindendi, aut adversus illam protestandi, quippe cum neutrum horum locum inveniat, nisi incontractibus inter eos initis quibus contrahendi potestas defuit. *Posterius* ubi demonstratum fuerit, simul patebit, saltem illa in quæ Papa falsò sibi aliquid arrogavit, non potuisse ab illo irrita reddi, sed istis suis iniquis conatibus summam injuriam Imperio Germanico Papam retulisse. Cæterum totum illud *Primum* manifestum reddi potest duobus modis: si probatū scilicet fuerit, aut illa jura quæ fortè habuit Papa, quo tempore condita est pax jam fuisse amissa aut etiam si illa adhuc superfuissent Imperio tamen Germanico fuisse integrum de iis disponere prout postulavit publica necessitas. Itaque ne quæ nascatur in disputando obscuritas, strictim ordi-

nem hunc omnem observabimus, Et nunc quidem faciemus initium ab eo, quod Papæ nihil juris tempore Pacis conditæ superfuerit in ea de quibus fuit ille protestatus.

Ut autem demonstrationis nostræ robur percipiatur, ante omnia constituendum fuerit; jura illa Papalia de quibus jam agitur, non aliquo singulari divino beneficio cœlitus Papis olim collata, sed mere humanis modis acquisita, atque adeo receptis hominum institutis fuisse obnoxia. Longe aliud tamen persuasum hominibus voluit cum Pontificis Nuncius Fabius, tum ipse Innocentius Papa in tabulis ab sese publicatis. Et enim ille quidem in protestatione suâ secundâ non dubitavit isthæc jura omnia, ceu à Cæsareis vel humanis distincta, soli Deo, Christo, & Catholicæ Ecclesiæ attribuere: Innocentius autem disertis item verbis vindicationem istorum suorum incumbere sibi professus est, *pro commissi sibi ex alto Pastoralis Officii debito*, cum jam ante dixisset: *sese iurium Ecclesiasticorum à Domino constitutum esse Assertorem*. Si hæc autem ita sese habeant, omnia isthæc, de quibus sibi creptis Papa prolixè in sua Bulla est conqvestus, ac proinde & *Annata*, *Jura Pallii*, *Confirmationes*, *Menses Papales* ac *Reservationes*, ut & jus Electoralem in Germania numerum vel servandi vel augendi, fuerint divinitus Papis concessa.

&

& quidem una cum *Officio illo Pastoralis* quod Papa tanquam Petri successor & Christi Vicarius in terris hisce obtinet. Cæterum etsi verba talia & Fabius & Innocentius sine omni verecundia fulminaverint; non crediderim tamen, quenquam temerè aufurum suscipere defensionem eorum, si hoc quidem crudo sensu illa accipiantur. Mihi sane notus est nemo, qui hætenus apertè professus sit, illa omnia singulatim præ rebus aliis Christo atque ita & Christi Vicario competere, vel omnia isthæc involvi illo quod Christus Petro dixit, *Pasce oves meas*. Fortassis tamen quisquam inveniatur: cum constet, ab Hildebrandi usque tempestate omnipotentiam monarchicam *Pastoralis officio* cæpisse significari, & haud dubie juxta ista Curia Romanæ familiarissima placita sint Innocentius pariter & Fabius locuti.

Non patitur institutum hoc loco multis illud argumentum agitare. Sed & sufficit nunc provocasse ad unanimum consensum Patrum; contra quem scripturam sacram interpretari diserte vetuit ipsummet Concilium Tridentinum Sessione quarta. Enimvero unanimiter in eo omnes veteris Ecclesie Patres consentiunt, τὸ ποιμαίνειν hinc nihil aliud significare, quam illud pascendi genus quod fit prædicatione verbi divini; qui Hildebrandicè interpretatus sit, reperitur ne unus quidem. Ad hoc ipsimet ma-

ximi

ximi Hildebrandici, illud Sanctissimi Apostoli Petri primæ Epistolæ cap. V. omnibus promiscue Presbyteris datum præceptum: *Pascite quantum in vobis est gregem Christi*: de sola illa pastione quæ prædicatione verbi divini & bono exemplo fit, interpretari solent: ac proinde, nisi propria velint vineta cedere, ad alia neutiquam oportet trahere atiam illud Salvatoris nostri ad Petrum: *pascite oves meas*. Igitur, utut concecimus uni S. Petro datum esse jus pascendi universam Ecclesiam imo mundum omnem, & hoc *Pastorale officium* devolutum esse ad solos Papas Romanos, Innocentium porro fuisse verum S. Petri in omni isthac dignitate successorem, (quorum nihil tamen hactenus est unanimi Ecclesiæ sententiâ comprobatum) manifestum utique est, ad *Pastorale Pontificis Officium* non pertinere, quicquid præter illud *Officium* Innocentius sui juris esse haud dubitavit affirmare; ac proinde iniquissime, imo impiissime, etiam illa sibi vindicasse, tanquam solo divino beneficio sibi, ceu S. Petri successori & Christi Servatoris nostri vicario, competentia.

Licebit igitur jam & nobis ceu ratum & certò constitutum admittere: uno illo genuino *Pastorali Officio* excepto (hoc enim, ne disputationem moremur, jam quidem largimur) quicquid quondã possederunt in Germania hac nostra, Papæ, illud omne
 huma-

humano duntaxat modo fuisse possessum. Hinc verò consequens est: quamvis merè divina instituta non sint obnoxia positivis hominum legibus & consuetudinibus, atque adeo nec præscribi illis jurbus quantumvis longissimo tempore possit, non tamen eam divinam auctoritatem ac dignitatem fas esse ad reliqua etiam omnia extendere.

Quin igitur jam tanquam extra omnem controvertiam collocemus in hypothefin: Quæcunq; non nisi humano jure possidentur, illa eorundem jurbium vi & more ab omnibus sine discrimine mortalibus amitti, idque non minus Papam quam reliquum mortale genus obligare. Ut ut nempe fortassis Papæ divinitus sit data controversias morum & fidei definiendi facultas, quicquid reliquum tamen ille habet id omne deberi humanis positivis constitutionibus. Hinc consequens autem est, omne quod præter divinam illam definiendi facultatem tenet Papa, amitti ab illo posse secundum jura & consuetudines in mortali genere universo receptas.

Hiscæ verò jam positis, non dubitamus profiteri, pridem ante Innocentium Decimum Papam jam fuisse perdita, quæcunque antehac, sive jure sive injuria, circa ea quæ Evangelicis vi Pacis sunt concessa, Papæ possederunt. Et *primum* quidem credimus illa omnia periisse, propterea, quoniam à Papis

K k

ipsis-

ipsismet fuerunt relicta & quasi data cuivis occupanti. Est nimirum receptissimi passim juris, Naturalis pariter & omnium gentium, Derelictione amitti etiam justissimam rerum possessionem, Derelictionem autem factam præsumi, si cum possis & debeas rem ab interitu servare, nihil moveas, sed quasi otiose eam spectes interire. Jam verò etsi in summo versarentur discrimine, imò in Protestantium potestatem delaberentur Catholicorum per Germaniam res, atque adeo & Pontificia circa res illas jura, non Urbanus tamen non Innocentius Decimus commodo auxilio ruinam minantibus adfuerunt; sed etsi spectarint eorum interitum nihil tamen moverunt, quamvis à Cæsare & aliis Principibus sæpius rogati, ex Vaticano suo quasi alto supercilio omnia isthæc despicientes. Hinc sanè contra Urbanum non dubitavit Hispaniæ Rex Philippus jam tum anno tricesimo secundo, die octavo Martii, per Cardinalem Borgiam, quasi solemni ritu protestari, teste Henrico Spondano Apamiarum Episcopo: *quicquid detrimenti Catholica religio pateretur aut passura esset, non ipsi Philippo sed Pontifici adscribendum fore.* At vero ita sese gerere, hoc reapse est rem derelinquere. Derelinquere proinde jura sua Pontifices quæ habuerunt, eorumque omnium possessionem ex consequenti summo merito amiserunt.

Præ-

Præter illud primum autem datur & *Alterum* factæ perditionis certissimum argumentum. Quandoquidem nimirum ante constitutam pacem, bona illa Catholicorum, quibus jura sua annexa habuit Pontifex, (ut alios legitimos possidendi modos taceam) jamdudum justis armis & sanguine sibi vindicaverant Protestantes, utique lege gentium communi quicquid habuerant jurium Papæ illud dudum ei amiserant. Haud nescio, consensu gentium etiam illa censi jure victoribus cedere, quando bellandi causa *moraliter justa* non præcessit, modo bellum solemniter fuerit gestum. At verò Protestantium arma non solemnia duntaxat fuerant, sed saltem contra Pontifices moraliter quoque justissima : quoniam scilicet secundum decreta Pontificum in hæreticos novissima quævis licet statuere, & proinde etiam cuius potentia sua freto data jam fuerat potestas ferro & igne non in bona duntaxat illorum sed etiam vitam ipsam animadvertendi. Saltim igitur à parte Romanæ Curiae jam clarigatum pridem fuerat. Hinc verò consequens omnino est, etiam Protestantibus fas fuisse hostilem in modum Papalia quævis bona persequi. Et vero hac ratione non minus Ecclesiastica quæ appellantur bona quam alia dominium pristinum perdere : atque adeo Ecclesias, collegia sacra & monasteria bello capta extingui, ut loquuntur; usque est

est adeo notum, ut adversus monachos præclare id defenderint ex ipsa Jesuitica Societate cum alii tum inprimis Conzenius Laimannus, Forerius & Crusius. Quæ in universum autem bonorum, & quidem etiam Ecclesiasticorū, est ratio, eadem est ratio jurium Papalium, quicquid Jesuitæ tracentur. Recte fanè Caramuel Pacis Licitæ pag. 16. *Forerius & Crusius aliique, dum nimium volunt extollere dominium Apostolicæ Sedis, videntur nimium detrabere Cæsari; & argumentis uti, quibus & ipsi obnoxii sunt. Nam rationes quæ probant bona veterum monasteriorum deperisse, Ordini Benedictino verbi gratia; ipsæ etiam probant eadem bona Apostolicæ Sedi deperisse: & quæ contra illa ad Sedem Apostolicam, etiam eadem ad Benedictinum Ordinem illa bona spectare persuadent.* Legi porrò merentur quæ idem Caramuel disserit pag. 15. ex sententia Austriacæ Hispanicæ & Bavaricæ aulæ, de bonorum Ecclesiasticorum extinctione. Certe postquam justis armis crepta sunt illa quamvis vetera Pontificum jura, jam antequam Pax constitueretur perierunt illa. Ac proinde de iis constituendi libera fuit Reipublicæ Germanicæ potestas. Id quod erat demonstrandum.

VIDENTUR tamen fortassis (ne quid dissimulem) pro Pontificum causa tria adhuc adverri posse.

1. *Primum* enim ne Urbanus quidem possit videri nihil

hil egisse. Ita sane de illo scribit is quem ante testem laudavi Spondanus ad annum tricesimum secundum. *Anxie has turbas ferens Urbanus Pontifex nihil non agebat, literis, hortationibus, legationibus, quo illa componerentur, & Barbari (Suecos intelligit) pellerentur: pecuniis etiam subministratis: denique frequentibus Jubilais iram divinam placare, & opem ejus implorare, tam per se quam per Christianos populos satagens.* Videtur Secundo non Papam sed Cæsarem teneri defendere Papalia jura, quoniam est Romanæ Ecclesiæ Advocatus quem appellant. Tertio denique, Bona Ecclesiastica non possunt nisi centum annis præscribi: etsi igitur forte Urbanus & Innocentius minus debito curaverint Romanæ Ecclesiæ jura, ipsimet tamen Ecclesiæ illorum negligentiam nihil periit, tam exiguo videlicet temporis spacio.

II.

III.

Verum enimvero pecuniis juvisse Catholicas Germaniæ res Urbanum, quod scribit Spondanus, non est vero consentaneum. Hinc cum Spondani, illa recitaret Caramuel *Pacis Licitæ pag. 280*, indignabundus margini libri adjecit: *Pecuniis subministratis? Sed quibus? Cæsari & Catholico Imperio? Ne urgeamur obsecro: sufficit quod taceamus.* Verbis ipsis Spondani subjunxit inter alia: *Omissi marginales notas, quas calamus Germanus adscripserat ad illa verba, pecuniis subministratis. ad*

Resp.
ad 1.

Kk 3

omnia

omnia ad singula. Et vero ipse Spondanus narrat eodem Annalium loco, per Cardinalem Borgiam, die octavo mensis Martii, nomine Hispaniarum Regis Philippi, publicam Romæ factam contra Urbanum *Protestationem* (quam Caramuel tamen vult mitissime in Hispania appellatam *Filiū ad Patrem monitionem*) quod nec pecunia nec armis rem Catholicam in Germania labascentem sublevaret: *quicquid detrimenti Catholica religio pateretur aut passura esset, Pontifici adscribendum fore.* De eodem Urbano Caramuel pag. 278 *Pacis Licite* disertè: *Claudit Pontificum seriem Ernestus Urbano IIX. Quem fuisse partialem* (h. e. Catholicæ Germaniæ partis hostibus addictum) *non dicam, quoniam dici non debent, quæ tam clara sunt ut non possint negari.* Enimvero solæ literæ & indicti Jubilæi, quorum Urbanus perquam fuit liberalis imo prodigus fateor, inania sunt rerum auxilia. Non absurdò profecto ille quondam apud Sallustium: *non votis neque suppliciis muliebribus auxilia deorum parantur; vigilando, agendo, prospere omnia cedunt.* Jubilæis perierunt quidem multa: nihil tamen hæcenus recuperatum est quidquam. Usus sane docuit, numquã magis in discrimen venisse res Catholicas, quam cum Jubilæis populus Pontificum ductu incumberet. Quod indicio est, averari Deum & ipsos illos Jubilæos. Plus auxilii contulit

tulit forte Innocentius. Parum tamen & illud fuit. Et verò quod Caramuel scribit in Prodrómo p. 48: *Innocentium secundum Patrimonii Ecclesiastici vires ad Fidem propagandam concurrere: id pi- am esse* *ἀυξήν* à vero tamen multum diversam, no- tum est. Sedebat jam Innocentius. cum idem Ca- raniel, Ernesto de Eusebiis, qvi solum Pontificem *Patrem familias*, Principes autem omnes, atq; adeo & Cæsarem, non erubuerat *servos* vocare, hæc & recte & lepide reposuit: *Si Pontifex esset solus Pa- ter familias (quod asseris & ego nego) solus deberet sumptus facere. Famulorum enim & servorum impensis Pater familias non potest providere do- mui. Cum ergo certum sit, Pontificem non mittere pecuniam in Imperium, injuria est Pontifici hæc a- dulatio.* Hæc Caramuel. Ipsemet Anticaramuel p. 45 non nisi his verbis uti ausus est: *Non est fas dubitare, Sanctitatem suam, nisi vicinioribus a- vertendis periculis (imo in locupletanda familia sua) distineretur, ad miseras Catholicorum Ger- mania sublevandas, etiam peculio & milit velle succurrere.* Nihil itaqve verius est, quam & Urba- num & Innocentium, præter ludicra auxilia, nihil robustæ opis rebus Catholicis attulisse: & tamen abundasse illos vi multa pecuniæ ac virium: atqve adeo cum potuissent & merito debuissent res suas tueri, illas tanquam derelictas interire esse passos.

Pro-

Resp. ad
II.

Promisit porro Cæsar quidem, ceu Advocatum decet, jura Romanæ Ecclesiæ sese defensurum, sed *pro suo posse*. At vero non potest Cæsar contra omnem vim armis suis jura illa defendere. Ergo nec Cæsar ad armatam eorum defensionem Advocatiæ causa adstrictus est. Adhoc Advocatus utique non tenetur ultra ea quæ in officio sunt protectoris alicujus. Non tenetur itaque Cæsar, cum discrimine rerum suarum & reipubl. Germanicæ, jura Pontificum tueri; ac proinde nec suis armis adversus vim hostilem in eorum tutelam contendere. Non enim Protectores ad clientum defensionem cum jactura priorum bonorum obstricti sunt: ceu præclare post alios ostendit Magerus. Imo verò non tenetur Ecclesiæ Advocatus nisi Ecclesiæ sumptibus rem agere, nisi aliunde jam ipsi sit de expensis prospectum: quod ipse Panormitanus jam olim docuit *in C. in quibusdam sub. n. 1. v. 7. in glossa de penis*. Sed ne obolum quidem ex Pontificum liberalitate Cæsar ordinarie quidem lucratur. Si in defensionem itaque Papalium jurium extra ordinem sumptus faciendi sint, illos non Cæsar sed Pontifex impendere tenetur: ac proinde & in bellum à Pontifice debuissent vires Cæsari concedi. Quod quia factum non est, Cæsaris quoque, in quantum ille sanè est Advocatus Ecclesiæ Romanæ,

manæ, in officio neutiquam fuit, armis pro jurium illorum defensione contendere.

Quæ de centum annis præscriptioni Ecclesiasticorum bonorum indultis adferuntur, nihil faciunt ad rem nostram. Præterquam enim quod ita demum à Justiniano sit constitutum, idque minus laudabili occasione Emisenæ Ecclesiæ, ceu liquet ex Procopii *Arcana Historia* & Svida in *περίου Εμιοσινός*, fueritque illud revocatum ab eodem Justiniano per *Novellam CXI* & *c. XXXI*; utiq; constat, indultum hoc pertinere ad tempora reipublicæ pacata, & niti tantum lege positiva humana & quidem non nisi Justiniani. Jam vero quælibet libera respublica legibus Justinianeis non nisi ex mero arbitrio est obnoxia; ac proinde & Germanica nostra. Id quod libro *de Origine Juris Germanici cap. 33.* & alibi contra Taborem & Taboricos demonstravi. In universum porro de omnibus legibus positivis humanis constat, eas jure & posse & debere mutari pro usu reipublicæ: neutiquam certè illas obligare, si aliud jubeat necessitas, sed semper habere locum illud apud ipsos Romanos Duodecim tabulis constitutum: *Salus populi suprema lex esto.* Potuit itaque, & debuit merito, Justiniani istud de centum annorum præscriptione Germania nostra non observare, saltem cum accessitas aliud flagitaret. Quod in tranquilli status usum por-

Resp. ad
III.

rō est conditum illud summa injuria traxeris ad no-
 stra belli tempora. Belli sane furente tempestate ne-
 gotia quævis certum exigunt ac præsens auxilium
 defendendis suis: quod si desit, bello capta transeunt
 ipso illo momento in jus victorum; perinde atque
 si dominium illorum esset per contractum aliquem
 emptionis & venditionis ab uno in alium devolu-
 tum. Nihil juvat indulgentia isthæc Justinianea ad
 jus victoris in armis occupata infringendi. Nec
 quæ pace impune permittitur rerum tuarum ne-
 gligens curatio, illa & bello invenit veniam. Ad-
 hæc observandum est, cum Pontificia jura omnia
 primò ac per sese totâ naturâ suâ pertineant ad u-
 sum non Pontificū sed Ecclesiæ (cui ipsa Curia con-
 fitetur) certe debeant isthuc referri, consequenter si-
 mulac exigit Ecclesiæ salus, teneri Pontifices eorum
 dominiū abdicare, & quidem bonorum Germaniæ
 dominium in usum Ecclesiæ Germanicæ. Jam ve-
 ro superstitis Ecclesiæ Romanensis salus unice po-
 stulavit, ut pace constituta cederent Protestantibus
 illa ipsa quæ obtinuerunt. Itaq; ultro cedere illis bo-
 nis, in officio fuit Pontificum; & quia noluerunt, po-
 tuit ab aliis, quorum interest, fieri isthæc translatio.
 Et vero habent heic quoque locum; quæ de tacita
 bonorum reipublicæ cujusq; cessione ejusq; varie-
 tate atq; fundamentis disputavimus *l. 2. de Finib.
 Imperii Germanici cap. 19. pag. 352* & aliquot pro-
 xime

xime consequentibus: ut heic illa repetere, nihil attineat.

CAPUT VII.

Et si tempore constituta Pacis superfuisset Papa aliquod jus, tamen Reipublica Germanica fuisse integrum ita constituere prout factum est.

Quin igitur Papa, antequam Pax constitueretur, jura quæ Pacis pacto sibi subducta conqueritur jam perdiderit, ac proinde licuisse Germanicæ Reipublicæ de iis ex usu suo constituere, non est quod dubitemus. Fac nihilominus tamen illa fuisse adhuc integra; eo non obstante fas fuisse, jura illa Papalia Protestantibus concedere, jam itidem patebit, & quidem quatuor de causis.

Earum *PRIMA* est, quod liceat, summa exigente necessitate, rem alienam, præsertim si illa minoris sit momenti quam est illa cujus extrema necessitas urget, in tuos usus vertere. Et sane hoc quidem docent præclari etiam Theologi ipsiusmet Pontificiæ partis, ne aliis laudandis teram tempus: quorum videlicet illa unanimes est sententia, in gravissima necessitate reviviscere jus Pristinum utendi rebus, tanquam si illæ communes mansissent nulla proprietate singulorum instituta. Huc utiq; pertinent quæ disputantur à Thoma 2.2.q. 66. art. 7.